

Alte Drucke

**D. RADVLPHI || ARDENTIS PICTA=||VI, DOCTORIS
THEOLOGI || PERANTIQVI ILLVSTRISSIMI || Aquitaniæ
Ducis Gulielmi, Concionatoris disertiss. || in ...**

Radulfus <Ardens>

Antverpiae, 1571

Dominica I. Qvadragesimæ.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-154891

pere possunt. Aliam enim causam, ob quam non in terra, sed in cœlo thesaurizandum est, ponit cùm subdit: *Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.* Ac si diceret: quoniam cor nostrum in cœlestibus, non in terrenis figere debemus, ideo thesaurum spei nostrę semper in cœlo collocare debemus, ut multa antequam moriamur per elemosynas ad cœlũ transmittamus. Nam si recolligamus quot quotidie in vñsibus corporis, quot in vanis, quot in malis expendamus: ferè nulla videbuntur, quę pro salute animę nostrę fecerimus: cùm omnia pro salute eius facere deberemus. Ploremus ergo fratres, nihil vel parum nos in cœlo thesaurisasse: & quod minus fecimus, facere festinemus. Cogitemus quanta quotidie pro corpore expendimus, & plura pro salute animę expendere satagemus. Illa quę pro corpore expendimus, perditā reputemus. Illa quę pro anima expendimus, benè collata gaudeamus: quatenus tam thesaurus, quam cor nostrum sit in cœlo. Et cùm illuc in resurrectione ascenderimus, indeficientem thesaurum inueniamus: per Dominũ nostrum Iesum Christum, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA I. QUADRAGESIMAE.

- 2. Cor. 6.** **H**ortamur vos ne in vacuum gratiã Dei recipiatis, &c. Duobus capitulis distinguitur hæc lectio, fratres charissimi: In primo duos facit Apostolus. Primò hortatur ne gratiam Dei vacuum in nobis habeamus: secundò ostendit quam gratiam præcipuè in vacuum non debeamus habere. Hortans igitur nos primò ne vacua sit in nobis gratia Dei, ait: Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Gratia fratres charissimi, dicitur, quicquid gratis datur. Nos autem nihil boni habemus, quod à Deo gratis non acceperimus. Vnde idem Apostolus ait alibi: **2. Cor. 7.** Quid habes quod non accepisti? Itaque fratres, quicquid sumus, quicquid possumus, quicquid possidemus, Dei donum & Dei gratia est. Hortatur igitur nos Apostolus, ut quaecunque à Deo acceptam gratiam non in vacuum habeamus. Sunt autem quatuor modi quibus gratia Dei in vacuum habetur. Primus est, quando de accepta gratia aliquis Deo ingratus existit: de quo Dominus arguit nos

Modi quos
tuor qui
bus gratia
Dei in vas
cuum habetur.

uam

uam leprosos, nonne, inquit, decē mundati sunt, & nouē *Luc. 17.*
 vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam
 Deo, nisi hic alienigena. Porro qui de accepta gratia Deo
 ingratus exiit, meretur non solum non accipere gra-
 tiam accipiendam, sed etiam perdere perceptam. Hinc est
 quod sæpè videmus nonnullos qui cū acceperint à Deo
 bonum ingenium, vel magnam scientiam, quia tamen su-
 perbiunt, & Deo auctori ingrati existunt, accepta gratia
 in eis non augmentatur, sed potius minoratur. Quidam
 verò sunt, qui etsi in prosperis gratias agant, secundum
 illum: Confiitebūtur tibi cū benefeceris eis, tamē in ad- *Psal. 48.*
 uersis tacent, vel murmurant, vel etiā, quod peius est, fla-
 gellis, temporis & ordinationi Dei, & ita gratiæ Dei, malè
 dicunt. Sunt quippè flagella quibus nos Deus corripit, *Flagella,*
 gratia magna, & misericordiæ suæ magnæ signa. Flagel- *signa mise-*
 lat enim pater filium quem diligit. Sicut ecōtrariò, nō fla- *ricordiæ*
 gellare delinquentē, diuinæ iræ signum est, ipso attestante *Dei.*
 per Prophetam: Iam, inquit, non irascear tibi, zelus meus *Heb. 12.*
 recessit à te. Hoc intelligens Sapiens, de illatis flagellis *Ezech. 16.*
 Deum benedicit, & ei gratias agit. Hinc est quod sanctus
 Iob, vxore sibi imperante, vt benediceret Deo, & more-
 tur, ait: Si bona suscepimus de manu Domini, mala au-
 tem quare non sustineamus? Dominus dedit, Dominus *Iob. 1. et 2.*
 abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen
 Domini benedictum. Nos itaq; fratres charissimi, huius
 exemplo, tam in prosperis quàm in aduersis, Deo gratias
 agamus. In aduersis enim lætari & Deum benedicere tan-
 tum est bonorum, cū in prosperis benedicere, possit esse
 etiam malorum. Porro parum placet Deo vox confessio-
 nis, quam format exultatio prosperitatis. Sed in die man-
 dauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum *Psal. 14.*
 eius, vt scilicet in prosperis eleemosynam faciamus, & in
 aduersis Deo psallamus. Secundus modus est, quando
 quis acceptam gratiam inutiliter abscondit, de quo dam-
 natur iuxta Euangelicam parabolam, piger ille seruus,
 qui acceptum abscondit in terra talentum. Quod enim *Mat. 25.*
 ibi talentum, hic gratia nuncupatur. Damnatur igitur
 fratres, quicunq; acceptā gratiam à Deo, siue sapientiam,
 siue diuitias, siue potestatem, siue ministeriū, siue quam-

libet aliam rem, non vitur & distribuit, ad profectum animarum. In quo & illud pensandum est, quoniam talentum quod pigro aufertur, alij qui perceptis bene egerat, cōfertur. Quod quotidie fratres charissimi, videmus, quoniam gratia pigro aufertur, & ei qui in cæteris probus fuerat, confertur. Itaq; fratres, gratiam à Deo acceptam non inutiliter abscondamus, sed eam aliis cōmunicemus, vt inde & nobis & aliis proficiamus. Scriptum est enim, Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis. Et alibi: Non retineas verbum in tempore salutis. Et alibi: Thesaurus absconditus & sapientia abscondita, quæ utilitas in vtriusq;. Sapientia enim nobilis possessio, distributa suscipit incrementum, & avarum dedignata possessorem, nisi publicetur, elabitur. Tertius modus est, quando aliquis accepta gratia abutitur: vt ille qui scientia, vel diuitiis, vel potestate, vel qualibet alia re, male vitur, inde persequendo Deum & proximum, vnde Deo & proximo debuit seruire. Vnde Dominus per Oseam arguit Israëlitas, quod aurum, quod argentum, frumentum & vinum, lanā & linum, à Deo sibi præstita, Baal Deo suo offerebant. Quod etiam hodie faciunt qui sapientiam, vel eloquentiam, vt abundantiam, vel cætera bona sibi à Deo collata, contra Deum in vsu criminum & diaboli seruitio expendunt. Nos ergo fratres, Deo de donis suis feruiamus, & ad eum, à quo solo habemus, omnia referamus, qui solus est Alpha & ω, omnium scilicet bonorum initium & finis. Quartus modus est, quando aliquis acceptam gratiam perseueranter non custodit. Nullū enim bonum, quod perseuerantia caret, Deo placere valet. Vnde in lege præcipitur, vt caput animalis cum cauda in sacrificiis offeratur. Quoniam ille bene sacrificat, qui bene incipit & bene consummat. Hinc etiam Dominus per Ioannem dicit, Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Ac si diceret, aliàs non dabo. Hinc per Ezechielem dicitur, Si auersus fuerit iustus, & fecerit iniquitatem, in iniquitate sua morietur: & omnes iustitiæ eius quas fecerat, non recordabuntur. Vos ergo fratres mei, qui per peccata à Deo auersi estis, per penitentiam citò conuertimini. Vos verò qui in bono proposito estis, per-

Proth. 11.

Eccle. 4.

Eccle. 20.

*Qui Dei
gratia ab-
utuntur.*

Osee 8. 13.

Apoc. 1.

Et 22.

*Gratia cu-
stodienda.*

Apoc. 2.

Ezech. 3.

per-

perseuerate, de bono in melius, in finem vsque perseue-
 rantes. Secundo ostendit Apostolus quam gratiam nos
 hortetur nō in vacuum habere cū subdit: *Au enim Do-*
minus, scilicet per Eſaiam Prophetam, de tempore gratiæ:
Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiui te,
 gratiam scilicet cooperantem conferendo. Quod Aposto-
 lus exponēs subdit: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nūc*
dies salutis, scilicet promerendæ. Ergo fratres mei, gratia
 quam hortatur nos Apostolus, non in vacuum recipere,
 est gratia operās, qua Deus operatur primò in nobis sine
 nobis, cordis contritionem dando & peccata dimittendo. *Gratia*
 Est gratia cooperans, qua Deus pōst operatur in nobis & *operans.*
 cum nobis, dans nobis facultatem vt faciamus bonum. *Gratia*
 Ipsum etiam tempus gratiæ, in quo Deus non solūm gra- *cooperās.*
 tias, sed etiam propriū sanguinē dedit in redemptionem
 generis humani, gratia potest appellari, in quo Deus plus
 quam in cæteris temporibus propitiū est peccatori, gra-
 tis impium iustificando, & gratias adiutrices conferendo.
 Itaq; fratres mei, qui primam gratiam, id est, peccatorum
 remissionem iam percepit, ingratus vel inutilis existendo,
 caueat ne in vacuum eam perceperit, qui verò neutram
 adhuc in peccato perdurans accepit, timeat ne tempus
 acceptabile, & diem salutis transeat otiose, sed potius
 tempore accepto clamet, vt Deus exaudiat eum, & tra-
 hat eum de lacu miseriæ & de luto fæcis. Clamet, inquā,
 dum licet, & pœniteat dum tempus habet. Quoniam pœ- *Clamandū*
 nitentia in hac vita tantūm valere potest, & salus prome- *et pœnitentia*
 reri potest. In alia vita verò, non erit tempus seminandi, *dum dūm*
 sed metendi: non promerendi, sed accipiendi. Propterea *licet.*
 fratres charissimi, omni vigilantia caueamus, ne tempus
 nobis præstitum ad salutē promerendam, in vacuum ex-
 pendamus. Sed heu fratres, quod sine gemitu dicere ne-
 queo, spatium temporis datum ad pœnitentiam negligi-
 mus, & quando deberemus flere peccata, ea augemus.
 Magnā temporis partē transimus dormiendo, magnam
 otio vacando, magnam malè agendo. Ecce fratres, præte-
 riit dies hesternā nō amplius reditura, & præsens hora iam
 non erit. Omne tempus more fluij irremediabiliter tran-
 sit. Itaque fratres, illud modicum temporis, quod nobis à

Tempus perditū quando. Deo datur, non inutiliter transeamus. Perdimus enim omne tempus illud, in quo de Deo, & de anima nostra non cogitamus. Videamus igitur ne diem, ne horam amittamus. Sed sicut solebant antiqui Patres, in sero omnem diurnum laborum, & in mane nocturnam cogitationem, vel delectationem ad memoriam reuocemus. Et si quid mali contraximus, poenitentia tergamus: si quid boni magis augeamus, & tempus in quo nihil boni fecimus, nos amisisse ploremus: & in tempore quod superest nobis, amissi damnum temporis recōpensare satagamus, Cum autem vniuersum tempus obseruandum sit nobis, maximè quadragesimale tempus obseruare debemus.

Hoc enim quasi decima totius anni Deo consecrandum est, vt in hoc emēdemus quod in cæteris tēporibus transgressi sumus. Celebratē itaque fratres mei, inchoata ieiunia, non qualicunq; modo, sed sicut ait Propheta ioel: *Ioel. 2.* Quomodo Sanctificatur ieiunium. Sanctificatur enim ieiunium per poenitentiam, per eleemosynam, & per orationē. Sic maceretur corpus per ieiunij abstinentiam, quod humilietur & purificetur anima per poenitentiam, Dei misericordia imploretur per eleemosynam, mala repellantur & bona impetrātur per orationē. Considerate ieiunium vestrum, quia propter vos ieiunauit Dominus noster Iesus Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA I. QUADRAGESIMAE.

- 2. Cor. 6.* **N**enim dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros, &c. In hoc secundo capitulo fratres charissimi, hortatur nos Apostolus, vt irreprehensibiles tanquā Dei ministros nos exhibeamus. Cum autem ministri Dei vniuersaliter possint dici, quicumque gratiam à Deo sibi datam rectè administrant, tamen ad ministros sanctæ Ecclesiæ specialiter refertur. Nos ergo fratres mei, qui sumus ministri altaris, & dispensatores verbi Dei, monet Apostolus, vt in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros: Sicut enim iuxta Salomonem, malus Princeps impios habet ministros: ita contrariò conueniens est, vt sanctus Dominus sanctos habeat ministros,
- Leuit. 19. 20.*

stros. Vnde ipse ait, Sancti estote, quoniam ego sanctus *Psal. 49.*
 sum. Multum enim Deū exacerbat minister fœdus. Pecca- *In quibus*
 tori autem dicit Deus, Quare tu enarras iustitias meas, *Dei minis*
 & assumis testamentum meum per os tuū. Enumerat igi- *stri se deo*
 tur Apostolus sex, in quibus præcipuè nos tanquam Dei *bent exhibe*
 ministros debemus exhibere: In euitatione offensionis, *bere.*
 in patientia afflictionis, in operibus bonis, in virtutibus,
 in verbo rectæ prædicationis, in iusto vsu prosperitatis &
 aduersitatis. Primo igitur monet vt exhibeamus nos sicut
 Dei ministros in euitatione offensionis, cum dicit, *Nemi-*
ni dantes vllam offensionē, vt non vituperetur ministerium
nostrum: Videlicet, vt nec per inobediētiam, nec per negli-
 gentiam offendamus Deum, nec læsione, nec malo ver-
 bo, nec malo exemplo proximum. Porro cum omnes de-
 beant cauere, ne Deū per inobedientiam offendant, præ-
 cipuè nos ministri Christi, qui etiam pro aliorum offensis
 intercedere debemus. Nam si aliquis de populo offendit, *Eccl. 12.*
 orabit pro eo Sacerdos. Si autem Sacerdos offenderit, quis
 orabit pro eo. Et si incantator percussus a serpente fuerit,
 quis medebitur ei? Caueamus etiam fratres, ne per negli-
 gentiam Deum offendamus, quoniam iuxta Hieremiam, *Iere. 48.*
 maledictus qui opus Dei negligenter agit. Corripiebat *2. Reg. 2.*
 quidem Heli filios suos, sed quia tepidè & negligenter
 hoc fecit, quod perditionem cum eis incurrit. Hoc con-
 tra quosdam nostrum est fratres, qui in diuino officio, in
 prædicatione & correctione, in oratione, & lectione, &
 in cæteris tepidi & negligentes sumus, cum iuxta Ioan-
 nem, Christus tepidos euomat. Et iuxta Sapientem, *Apoc. 3.*
 Homo dissolutus in operibus suis, sit super opera sua dissi-
 pantis. Læsione quoque, proximum nos ministri Christi
 offendere non debemus, quin potius lædentes prohibere
 debemus & arcere. Nam percussorem Episcopum esse
 Apostolus prohibet, & ille cum condemnat, qui dorsum
 suum exposuit ad flagella, & maledictus non remale-
 dixit. Cauere etiam nos ministri Christi debemus, ne di-
 cto proximum offendamus: vt scilicet non simus ma- edi-
 ci, nec iuratores, nec detractores, nec scurræ, nec turpilo-
 qui, sed magis sermo noster sale sapientiæ conditus sit, vt
 præstet gratiam audientibus. Caueamus etiam ne malo *Mares mi-*
nistrorum
Ecclesie
quales esse
debent.

exemplo alios errare faciamus. Offensionem quoque suo exemplo aliis ponit, qui vel malè vel indiscretè agit. Propterea minister Christi caueat, ne penitus mala faciat, nec etiam bona indiscretè. Quod facit qui vel per cibum, vel per aliquod mediocre bonum scandalum ponit. Vnde

Rom. 14. Apostolus: Si cibo fratrem tuum offendis, iam non secum dum charitatem ambulas. Propter offensionem enim fratrum, non solum mala, sed etiam bona omnia illa, sine quibus haberi potest salus, euitanda sunt. Secundò præcipit, vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in patientia, Quæ in quibus necessaria sit, subiungit: *in tribulationibus*, scilicet persecutionum. Iuxta illud, Fili, accedens ad seruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Et hoc contra illos est, qui volunt esse Episcopi, Sacerdotes & ministri Christi, vt hic pacem & tranquillitatem habeant, cum Dominus mittens discipulos suos ad prædicandum, eis dixerit: Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. *In necessitatibus*, subaudi famis, frigoris & paupertatis. Et hoc contra illos, qui Episcopi, Sacerdotes, & ministri Christi volunt fieri, vt hic abundant diuitiis & deliciis: cum econtra Magister noster, qui hic fuit pauper, non habens vbi caput reclinaret, dicat:

Eccle. 2.

Mat. 19.
Episcopi,
Sacerdotes

Ioan. 12.

Qui plus
rin est cus
stos, plus
habet vn-
de timeat.
Pastoris
est de ouib
us timere

Luc. 6.

Qui mihi ministrat, me sequatur. Sed quomodo fratres, diuitiis oneratus discipulus nudum & expeditum Magistrum potest sequi? *In angustiis*, scilicet periculorum. Et hoc contra illos est qui prælati & ministri Ecclesiarum, ad hoc volunt fieri, vt sint securi. Qui enim plurium est custos, plus vnde timeat, habet. Persona quippè priuata de se sola timet. At pastor, & si de se securus est, tamen eum de ouibus semper timere necesse est: qui totiens periclitatur, quotiens aliqua ouium suarum periclitatur. *In plagis*, scilicet verberum. *In carceribus*, scilicet vinculorum. *In seditionibus*, populorum scilicet contra se commotionibus. Et hoc contra illos, qui idèo volunt fieri primates & doctores Ecclesiarum, vt sine iniuria, sine contumelia, sine inquietatione viuant. Verum si veri discipuli Christi sunt, iniurias & contumelias patientur: Cum ipse Magister dicat, Non est discipulus super magistrum. Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Et alibi: Amen dico

vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit. Qui autem in seculo nescit pati vel plorare, probat seipsum discipulum Christi non esse. Tertiò præcipit vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in bonis operibus. In quibus? *In laboribus*. Et hoc contra illos est, qui magistri Ecclesiarum ad hoc volunt esse, vt otiosi & desidiosi fiant. Cum ipse, qui hoc dicit Apostolus, propriis manibus laborauerit, & alios laborare fecerit: & dixerit: Qui non laborat, non manducet. Et Psalmista: *La-*bores manuum tuarum quia manducabis, Beatus es & benè tibi erit. Et Hieronymus: Semper, inquit, aliquid operis age, vt diabolus inueniat te occupatum. Otiositas enim inimica est animæ. Et hoc contra illos Ecclesiarum magistros, qui relictis laboribus necessariis, venationibus, aleis, ludis & cæteris vanitatibus intendunt. In vigiliis debent esse ministri Christi, vigiles semper esse, non solum in orationibus, sed etiam in regimine subditorum. Et hoc contra illos, qui vix etiam orto Sole ad Ecclesiam surgere volunt, qui in cura sacramentorum & voluptatum plus vigilant, quàm in custodia animarum. *In ieiuniis*, ieiunare debet minister Christi, & vt desideria carnis mortificet in se, & vt alios exemplo sui doceat ieiunare. Nam Sacerdos præpinguis & rubeus, qua fronte aliis abstinentiam & carnis macerationem audebit predicare? Quartò præcepit, vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in virtutibus. In quibus? *In castitate*. Cum castitas omnem deceat personam, præcipue decet Sacerdotem. Vnde & in lege quando Sacerdotes ministrabant in templo, separare iuebantur, & ab vxoribus, & à vino. Ipsi etiam gentiles, non nisi castos constituebant Sacerdotes. Quorum si aliquis vel aliqua de fornicatione conuinceretur, viuens interficiebatur. Qualis ergo debet esse Sacerdos Euangelicus, qui assidue tenetur nō animal, non incensum, sed Dei filiū immolare? Heu quo animo, qua audacia Sacerdos concubinariū, corde & corpore pollutus, audet cōtingere virginitatis filiū, mundatorem animarum? *In scientia*, diuinarū scilicet & mundanarum rerum, quæ si cum charitate habeatur, vtique virtus est. Et hoc contra illos qui dicunt paruum scientiam sufficere

Ioan. 16.

Magistri
Ecclesiarū
desides.

2. Thes. 3.

Psalm. 127.

Hierony.

Minister
Christi ieiunare debet.Castitas
deceat omni-
nem personam.Sacerdos
Euangelicus.

Sacerdos
debet scire
vtrumque
testamen-
tum.

1. Ioan. 3.

Charitas
ficta.

Esa. 58.

Esa. 6.

1. Tim. 4.

Ezech. 3.

2. Pet. 4.

1. Cor. 3.

sacerdoti. Quem enim plus est necesse sapere, quam Iudicem animarū? Debet igitur vtrumq; scire testamentū, vt vtroq; cornu ventilet inimicos crucis Christi: Et sit semper paratus reddere rationē de illa fide & spe, quæ in nobis est. Et sit similis patrifamiliās, qui profert de thesauro suo noua & vetera. *In longanimitate*, patientiæ scilicet & spei, vt nulla grauedine, vel longitudine aduersitatū à virtute patientiæ & spei fatiscat. Et hoc contra illos, qui quolibet damno etiā temporali mouentur & muliebriter plorant: cū ministrū Christi, tāta deceat fortitudo, vt omnia temporalia ridens amittat. *In suauitate*, scilicet vt minister Christi non excretur, non irrideat peccatores, sed potius suauitate verbi, & exempli & veniæ, illos alat & alliciat. Et hoc contra illos, qui arroganter intonant & execrantur in populū sibi cōmissum, calamū conqussatum conterentes, & lignum fumigans extingūtes. *In Spiritu sancto*. Ac si diceret: Non solum habeat minister Christi hanc vel illā virtutē, sed etiā ipsum fontē gratiarū, Spiritū sanctum: *In charitate non ficta*, vt scilicet non diligamus verbo, neq; lingua, sed opere & veritate. Ficta est charitas cū quis diligit in prosperis, & deficit in aduersis. Hoc contra illos qui blādis verbis, liberalibus promissis, & fictis obsequiis diuites venerantur, quam non habent interius, exterius dilectionē simulantes. Quinto, præcipit vt exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in verbo veritatis, secundū illud Esaie, Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Et alibi: Væ mihi, quia tacui. Et Apostolus, Prædica, inquit, verbū Dei, in ista oportune, importune. Debet autem verbum prædicator prædicare non suum, sed veritatis, quia scriptum est: Annuntiabis eis ex me. Et Petrus, Si quis loquitur, inquit, quasi sermones Dei. *In virtute Dei*, subaudis verbo veritatis proficiente: Quia nisi sit intus qui doceat, in vanum lingua laborat doctoris. Quia nec qui plantat, nec qui rigat, alicui est, sed qui incrementum dat Deus. Et hoc contra illos est, qui sunt stulti & superbi: & qui se iactant in verbis suis, & in virtute sua, & in sapientia sua, non vt proficiant, sed vt gloriosi appareant.

Sexto

Sexto præcipit, *vt exhibeamus nos sicut Dei ministros,* in recto vsu prosperitatis & aduersitatis. Quod fiet, si muniti fuerimus, *per arma iustitiæ à dextris & à sinistris:* Vt videlicet iustitia armemur, contra prospera, & contra aduersa, vt illa valeamus iustè moderari, & ista æquanimiter pati. Exponensque dexteræ partes & sinistræ subiungit: *Per gloriam & ignobilitatem,* subaudis exhibeamus nos sicut Dei ministros: vt scilicet nec per vanam gloriam nobilitatis vel virtutis extollamur, nec per ignobilitatem huius vel illius deiiciamur. Quod certè contra illos est, qui nobilitatem parentum suorum iactitant, vel ignobilitatem illorum erubescunt, *Per infamiam & bonam famam,* Vt videlicet infamiam, bonorum operum splendore superemus. Vel si ora detractorum, nec per bona opera obstrui possunt, æquanimiter feramus, scientes quia Christus dictus fuit seductor, verax, potator vini, & amator meretricum, vt Mariæ Magdalene: & Publicanorum, vt Matthæi. Bonam verò famam & operibus probemus, & per eam non nostram, sed Dei gloriam queramus, & perfectum proximorum. Iuxta illud: Sic luceant opera vestra bona coram hominibus, vt glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Quod verò dixerat per infamiam & bonam famam, exponens subdit. *Vt seductores & veraces.* A quibusdā enim habemur vt seductores, & tamen habemur ab aliis & sumus veraces. Sicut qui ignoti & reprobati habemur à quibusdā, & tamen sumus cogniti Deo, *Quasi morientes,* id est digni morte dicimur à quibusdā: *Et ecce viuimus,* & hic vita virtutū, & in futuro vita æterna. *Vt castigati,* propter peccata nostra dicimur à quibusdā, & tamen non sumus mortificati. Notandum verò est fratres mei, quod ait Apostolus: *Vt seductores, sicut qui ignoti: quasi morientes:* Et e contrario dixit, sine, vt sine, sicut sine, quasi veraces, noti viuimus: quoniam tanta debet esse in prædicatore sanctitas, quod non possit aliquis male dicere de eo, nisi mentiendo. *Quasi tristes,* subaudi sumus inter miseras huius seculi: & tamē in spe vitæ cœlestis sumus gaudentes. *Sicut egentes,* rebus scilicet temporalibus, tamen multos diuitiis cœlestibus locupletantes, *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.*

Partes dexterae & sinistrae.

Mat. II.

Mat. 5.

HOMILIAE

Temporalia non vere sunt.

Psal. 75.

dentes. Pensandum quoque est hic fratres mei, quoniam sicut tristes, sicut egentes, tanquam nihil possidentes dicit Apostolus: Et absolute dicit gaudentes, locupletates, omnia possidentes. Ostendens quod omnia temporalia non vere sunt, sed quasi in somno apparent. Sicut enim loquitur qui in somno aliquid vidit, quasi equitaba, quasi currebam, & huiusmodi. Spiritualia vero & coelestia bona, vere sunt, quoniam sempiterna. Diuitiae quippe fratres mei, & gloriae & honores huius mundi, ita cito euanescent, quod post mortem, nec etiam fuisse videantur. Vnde Psalmista: Dormierunt, inquit somnum suum, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis. Contra vero tristitia, egestas, & ignobilitas, quas patiuntur Sancti in hoc seculo, sic cito transibunt, ut post quasi somnum fuisse videantur. In futuro vero dabitur e contrario diuitibus pro vanis diuitiis vera & aeterna paupertas: pro vana laetitia, vera & aeterna tristitia: pro vanis honoribus, vera & aeterna ignominia. Sanctis vero dabitur, pro vana huius seculi tristitia, vera & aeterna laetitia: pro vana egestate, vera & aeterna diuitiae: Pro vana ignobilitate verus & aeternus honor. Quibus nos adiungat Deus & Dominus noster, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA PRIMA

Quadragesimae.

Mat. 4.

Quare Christus ieiuare & tentari voluit.

DVetus est Iesus in desertum a spiritu, ut tentaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuriit. Quoniam quadragesimale Christi ieiunium hodie fratres charissimi inchoamus, conuenienter euangelica lectio historiam huius ieiunii continens hodie recitatur. In qua lectione hic primum nobis quaerendum videtur, quare Christus Deus & Dominus noster, qui in sua sanctissima carne nullam penitus sensit rebellionem, ieiunare voluit & tentari. Ieiunare igitur & tentari voluit ob tres causas: ob ministerium, ob triumphum, ob exemplum. Ob ministerium, quoniam voluit demonstrare se & suum ieiunium per legem & Prophetas fuisse praefiguratum. Ieiunauit quippe Legislator Moyses quadraginta diebus: ieiunauit quoque & Elias eximius Prophetarum,

phetarum, totidem diebus. Ieiunauit etiam & Christus legis & Prophetarum Dominus, totidem diebus. In quibus & premia ieiunantium pariter fratres attendamus. Ieiunauit Moyses quadraginta diebus, & loquutus est cum Deo, & accepit legem. Ieiunat quoque & Helias, & cum Deo loquitur, & flamineo rapitur curru. Ieiunat etiam Christus, & accedentes Angeli, ei ministrant. Sed cum Moyses & Helias homines utique puri, post quadraginta dierum ieiunium, non leguntur esurisse, quare Christus uerus Deus uoluit esurire? Triplici de causa, ut scilicet se uerum hominem demonstraret: ut sua esurie voluntaria, nostram necessariam redimeret, ut esuriendo, tentandi occasionem diabolo praeberet. Ob triumphum quoque uoluit Dominus ieiunare & tentari, ut scilicet nobis de carne, de diabolo, & de mundo triumpharet. Vicerat quippe diabolus primum hominem parentem nostrum, tentando eum de tribus, de gula, de cupiditate, de uana gloria. De gula eum tentauit & uicit, quando eum ambire scientiam boni & mali persuasit. De uana gloria siue superbia eum tentauit & uicit, quando ut ambiret, ut Deus esset, ei persuasit. In his tribus fratres charissimi, tota mundi malitia continetur, à quibus nos dehortatur Ioannes, dicens: Nolite diligere mundum, nec ea quae in mundo sunt: quoniam quicquid in mundo est, est concupiscentia carnis, aut oculorum, aut superbia uitae, quae non est ex Deo patre. His tribus uictus homo, fuit subiectus omni malitiae carnis, mundi, & diaboli. Ieiunare igitur & tentari uoluit Christus, ut nobis triumpharet de diabolo, carne simul & mundo. Diabolus quidem in iisdem tribus tentauerat & uicerat Adam. Tentauit & Christum, sed ab eo deuictus est. De gula quippe tentauit eum, cum dixit. Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Sed in tentatione sua Christus eum succumbit, cum ei dicit: Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit de ore dei. Ac si diceret: In tentando, de solo pane corporali mentionem facis, cum homini magis sit necessarius spiritualis. De cupiditate tentauit Christum, cum ei dixit: Haec omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Sed in ipsa tētatione à Christo superatur, cum ei dicitur: Scriptum est, Dominum

Deum

Post ieiunium Moyses accepit legem.

Quare Christus esuruit.

1. Ioan. 2.

**Nulla crea-
tura eo
cultu quo
Deus ado-
randa est.**

Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. Ac si diceret: Nulla creatura eo cultu quo Deus, adoranda est. De vana gloria siue de superbia tentauit eum, cum dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim: quia Angelus suis Deus mandauit de te, ut custodiât te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te, ne vnuquam offendas ad lapidem pedem tuum. Sed in ipsa sua tentatione à Christo superatur, cum ei dicitur: Non tentabis Dominum Deum tuum.

Ac si diceret: Non est Deus tentandus, cum de ratione habemus quid faciamus. Porro cum diabolus hac præcipue intentione, Christum tentaret, ut tentando an filius Dei esset, (quod maxime scire cupiebat) exploraret, Dominus ita eius tentationes respondendo superat, ut eum semper dubium relinquat. Nō enim ait me adorabis, vel me non tentabis, sed tantum in tertia persona testimonia legis induxit. Sic igitur diabolus victus & confusus fugit. Et ecce Angeli accedentes ad Christū, ministrabant ei.

**Christus
ieiunauit
ob exem-
plum.**

**Christus
in facien-
dis & in
ordine fa-
ciendorum
nos instruxit.**

Quod victoriæ signum est simul & deitatis. Ob exemplum etiam ieiunare & tentare voluit Christus, ut videlicet exemplo suo quomodo ieiunare, & quomodo tentationibus resistere debemus, demonstraret. Nec in faciendis solum instruxit nos, sed & in ordine faciendorū. Primò quippe baptizatur in spiritu, & mox à spiritu ducitur in desertum. Ieiunat, esurit, tentatur, superat, & ministratur ei. Nos quoque fratres charissimi, sequentes exemplum saluatoris nostri, si purè ieiunare volumus, prius in spiritu baptizemur. Sed quoniam nos post baptismum lapsi, iterum rebaptizari non possumus, saltem vel per poenitentiam, quæ est in Ecclesia, lauachrum, emundemur: iuxta illud Esaiæ, Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: Quiescite agere peruersæ,

Esa i.

**Pœnitētia
precedere
debet ieiunium.**

& discite benefacere. Pœnitētia enim præcedere debet ieiunium, sine qua, nec ieiunium, nec aliquid bonum placere potest. Ut ergo Deo nostrum possit placere ieiunium, mox in principio quadragesimæ, festinemus ad lauachrum poenitentiae. Mundati verò per poenitentiae spiritum, non per nos, sed in seipso duce spiritu ducamur in desertum, id est in vitam religionis. Quæ bene fratres dicitur desertum, quia à multis deseritur, & à paucis colitur: tum quia

non

non habet luxus & luxurias voluptatū, sed sequitur asperitatem virtutum, tendens sursum per arduam viam & angustam. In hoc igitur fratres charissimi deserto, ieiunemus quadraginta diebus, id est per totam hanc vitā præsentem, quæ per quatuor tempora protelatur. Ieiunium autem est tam spirituale quàm corporale. Spirituale ieiunium est ieiunare à peccato: Corporale ieiunium, est abstinere à cibo. Porro spirituale ieiuniū sine corporali semper valet: Corporale verò sine spirituali, nunquam valet, Vnde Dominus per Esaïam: Quod est inquit ieiunium quod elegi? nunquid tanquam circulum contorquere caput suum, & faciem & cinerem sternere? Nonne hoc est ieiunium quod elegi dicit Dominus? Dissolue colligationes impietatis, pone fâculos deprimentes. Ieiunemus igitur fratres dupliciter, & à peccato in mente, & à cibo in corpore. Verum fratres, nobis qui per multa illicita offendimus, non sufficit, nisi etiam à quibusdam licitis abstinemus. Itaque vt per abstinentiam, à licitis expiemus, ea quæ commisimus in illicitis omnibus, sed etiam à licitis quibusdam ieiunemus, vt cum liceat nobis edere pisces, bibere vinum, molliter indui & iacere, abstinemus. Et quod ita facere debeamus, ostendit Dominus, qui ieiunantes Israëlitas, non solum de illicitis, sed etiam de quibusdam licitis reprehendit per Esaïam dicens: In diebus ieiuniorum vestrorum inueniuntur voluntates vestræ. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis, pugno impiè, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce arguit eos de hoc quod debitores suos repetebant: non quod hoc non sit licitū, sed quia qui vult bene ieiunare, debet etiam à licito, & à quibusdam aliis abstinere. Debemus etiam fratres mei secundū Ioëlem, sanctificare ieiunium, quod utique fit per opera pietatis & misericordiæ. Eleemosyna verò sine ieiunio valet: ieiuniū verò sine eleemosyna non valet. Vnde Dominus per Prophetā, Cū ieiunatis, nunquid mihi ieiunatis? Et cum manducauistis & bibistis, nonne vobismet mādUCAuistis & bibistis? Sibi & nō Deo ieiunat, & sibi & non Deo manducat & bibit, qui quod ieiunando sibi subtrahit, non pauperibus erogat, sed sibi percipiendum reservat. Nos ergo fratres mei, cum ieiunamus,

Duplex ieiunium.

Esa. 58.

Sanctificandū ieiunium.

Zach. 7.

mus,

*Quomodo
ieiunandū*

*Esuriendū
ad exem-
plū Dni
mini.*

Israelitæ

Filij Heli.

mus, Deo non nobis ieiunemus: Quæ nobis subtrahi-
mus, pauperibus tribuamus: ad mensam nostram Chri-
stum in pauperibus recipiamus, nudos vestiamus, infir-
mos visitemus, captiuos redimamus, sicut Dominus mo-
net per Esaiam: Dimitte inquit eos qui contracti sunt li-
beros, & omne onus dirumpe. Frange esurienti panem
tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam: Cū
videtis nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.
Esurire quoque ad exemplum Domini debemus fratres
charissimi & corporaliter & spiritualiter. Corporaliter esu-
rire debemus, vt videlicet non præueniamus esuriem, nec
in fastidium vertamus, nec vltra modum extendamus.
Esuriem fratres mei, præuenire non debemus, quod fa-
ciunt, qui comedunt antequam esuriant, qui horam ca-
nonicam comedendi non expectant. De quo vitio re-
probatur Esau: qui modicum esuriei ferre non valens,
ob modicum lenticulæ suam vendidit primogenituram.
Nos verò fratres, esuriem viriliter portemus, nec nisi
in nona vel post nonam panem manducemus. Rursus
nec esuriem in fastidium vertamus, quod faciunt qui vi-
les cibos fugientes, delitiosis & exquisitis cibis, vel si hos
non inuenerint, vilioribus accuratè & delitiosè paratis,
gulæ plus satisfaciunt quàm naturæ. Ob primum vitium
reprobantur Israëlita, qui fastidientes marina, carnes ma-
lo suo postulauerunt. Ob secundum verò vitium, dam-
nantur filij Heli, qui communes carnes sacrificij fastidien-
tes, accurate sibi deorsum procurabant. At nos fratres
semper ita esuriamus, vt viles cibos non fastidiamus: sed
cibos viles & viliter paratos, quasi delicias comedamus.
Rursus nec esuriem nostrā vltra modum protendamus:
quod faciunt illi qui duos vel tres dies sine cibo manen-
tes, tandem nimiam esurientes nimiam rapiunt refectio-
nem: in vtraque nimietate peccantes pariter. Quod nos
charissimi, deustantes quotidie parum comedamus: quia
melius est quotidie parum, quàm raro nimium mandu-
care. Ita igitur comedamus, vt semper esuriamus: & ita
semper esuriamus, quod quotidie parum comedamus.
Quod vtique ieiunium tanto est sanctius, quanto habet
magis temperantiæ, & vanæ gloriæ minus. Spiritualiter

ter

fer etiam esurire debemus, illa utique fame, quam Do-
 minus promissit se missurū in terram: famem scilicet non
 panis, non vini, sed famem verbi Dei: de qua Dominus
 in Evangelio. Beati, inquit, qui esuriunt & sitiunt iusti- *Mat. 5.*
 tiam, quoniam ipsi saturabuntur. Itaque fratres mei, esu-
 riamus verbum Dei lectioni, orationi, & sacre scripturæ
 meditationi auidē insistentes: esuriamus & sitiamus iu-
 stitiam, & hic eam auidē sectantes, & ad eius futuram in
 alia vita perfectionem toto desiderio festinantes. Tenta- *Eccle. 2.*
 ri etiam exemplo Christi nos oportet, fratres charissimi,
 à diabolo, qui bene incipientibus inuidet & obsistit.
 Contra quem Sapiens nos hortatur: filij, inquit, acce-
 dens ad seruitutem Dei, prepara animam tuam ad ten-
 tationem. Quippe quandiu diabolo non resistis, obsistere
 non curat: sed cum resistere incipis, statim obsistit. Quā-
 diu enim filij Israel, fuerunt in Ægypto sub Pharaone,
 non leguntur tentati fuisse: sed ex quo inceperunt iter per
 mare turbum, tentantur de gula, cum quærunt carnes in
 deserto: in terra promissionis, de luxuria, cum fornicantur
 cum Madianitis: de idololatria cum fabricant vitu- *Quando
diabolus
nos tentat.*
 lum: De gloria, cū petunt Sacerdotiū & principatū. Hæc
 omnia fratres mei, in figura contingebant illis. Nos
 quoque fratres mei, dum diabolo seruimus, nos non ten-
 tat, sed cum incipimus ab eo discedere, & per baptismum
 pœnitentiæ, & ieiunium deserti ad æternā patriam ten-
 dere, statim nos tentat. Sed nos sequentes Christum, qui
 non per potentiā, sed per humilem responsionē eum de-
 uicit: per humilitatem ei resistamus. Si nos suadet come-
 dere, vel ante tempus, vel delitiose, vel intemperanter, ei
 respondamus. Non in solo pane viuit homo, sed in om-
 ni verbo quod procedit de ore Dei. Si suadet vt sibi, vel *Mat. 4.*
 pecuniæ, vel luxuriæ seruiamus, respondeamus: Scriptum
 est: Dominum Deum tuū adorabis, & illi soli seruiēs. Si
 tentat nos de gloria, vt in apertum nos præcipitet peri-
 culum, cū habeamus de ratione quid sit faciendum, re-
 spondeamus: Non tentabis Dominum Deum tuum. Si
 tentat nos de luxuria, respondeamus, scriptum est, Adul- *Hebr. 13.*
 teros & fornicatores iudicabit Deus. Si de mendacio, *Psal. 5.*
 respondeamus: Perdes omnes qui loquentur mendaciū. *1. Io. 1. 8.*
 Si de

Si de

Si de odio: respondeamus, scriptum est: Qui odit fratrem suum, homicida est: Et ad similes tentationes, similia inducamus de scripturis testimonia. Si sic fratres, si sic fecerimus, Deo auxiliante vincemus & fugabimus diabolum, & aderunt nobis tanquam victoribus angeli & administratorij spiritus, concives & coadiutores nostri, quibus gaudium est in cœlis coram Domino super vno peccatore pœnitentiam agente, quam nos purè agere concedat, qui pro nobis ieiunauit Iesus Christus Dominus noster qui cū Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus. Amē.

DOMINICA II. QUADRAGESIMAE.

Philip. 3.

1. 1. bes. 4.

Fratres rogamus vos & obsecramus in Domino Iesu, ut quemadmodum accepistis à nobis qualiter vos oporteat ambulare & placere Deo, sic & ambuletis ut abundetis magis, &c. In prima huius lectionis parte, fratres charissimi, rogat nos Apostolus, & obsecrat in Domino Iesu: id est, per Dominum Iesum adiurat. De quo? non ut mundani homines de salute sua, sed de nostra. In quo ostendit se ut verum magistrum, & verū patrem paterno affectu de nostra salute sollicitum esse. Quem nos quoque charissimi fratres, filiali affectu debemus audire & imitari. Non autem sufficit vero patri semel filium admonere, sed paterna sollicitudine, eadem ei reiterat sæpe. Sicut ipse alibi dicit: Eadem fratres, repetere vobis, mihi quidē non pigrum, vobis autem necessariū. Hinc est ergo quod admonitionem, quam prius fecerat, repetit cum subdit: Ut quemadmodū accepistis à nobis qualiter oporteat vos ambulare & placere, id est ambulando placere Deo, sic & ambuletis, ut abundetis magis. Comparat autem hic Apostolus vitam ambulationi. Qui enim rectē ambulat, tria facit: proponit sibi metam ad quam festinet, viam intrat, mouet se addendo passum passui, leugam leugæ, dietam dietæ, quousque ad propriam metam perueniat. Sic fratres mei, sic quicumque vult rectē viuere, metam sibi statuat Deum, viam intret, id est fidem teneat. Proficiendo addat bonum opus bono operi, bonum studium, bono studio: bonam dietam, bonæ dietæ: ut sic ad Deū valeat peruenire. Non enim sufficit fides sine operibus habenti locum & tempus, sicut nec via sine progressu. Quia, ut

ait